

LÖVTRÄ(D)

- möjligheter och utmaningar för skogsbruk och industri

Lotta Woxblom

Under de senaste decennierna har volymen lövträd i de svenska skogarna ökat. Det pratas alltmer om vikten av att öka diversiteten och att sprida risker. För att trygga råvaruförsörjningen kan ett portföljtänkande vara nödvändigt i både skogsbruket och industrin, inte minst i ljuset av ett förändrat klimat, pandemier och oroligheter i världen.

Syftet med denna artikel är att ge en överblick över vilka tillgångar som finns i den svenska skogen, industrins nyttjande av lövvirke idag och att belysa framtida möjligheter med lövträ. Informationen kommer från källor för officiell statistik, artiklar i branschtidskrifter samt författarens erfarenheter från mångårig kontakt och samverkan inom ramen för forsknings- och utvecklingsprojekt kring förädlingskedjan för lövträ.

Varför ska vi odla lövträd – egentligen?

Olika arter – växter, insekter, djur och svampar – har olika preferenser och det behövs en variation för att alla ska hitta sitt livsrum och trivas. Forskning visar att även vi människor behöver lövskogen; att vistelse i lövskog har en positiv effekt på vårt mående.

Något som ibland glöms bort är att lövträden också kan bidra med ett ekonomiskt värde för både skogsägare och industri. En bredare palett av träslag kan alltså vara positivt för samtliga tre dimensioner för

hållbar utveckling; ekonomiska, sociala och miljömässiga.

Tillgången på lövträd och skogsindustrins förbrukning av lövvirke

Virkesförrådet av lövträd på skogsmark i Sverige har nästan fördubblats sedan den första Riksskogstaxeringen genomfördes för ca 100 år sedan (Fridman & Nilsson 2023). Idag uppgår volymen lövträ på skogsmark till drygt 630 miljoner m³sk, eller nästan 20 % av landets totala virkesförråd. De fem vanligaste lövträdslagen är björk, asp, al, ek och bok. Dessa representerar tillsammans 94 % av den totala lövvirkesvolymen.

Svensk skogsindustri förbrukade drygt 6,5 miljoner m³fub rundvirke av löv under 2024. Siffrorna inkluderar både inhemskt och importerat rundvirke. I tabell 1 ges en sammanfattande bild av rundvirkesförbrukningen i svensk skogsindustri.

Huvuddelen av lövträvolymen, framförallt björk, men även asp, bok och poppel nyttjades som råvara i massaindustrin. De industriella lövsågverkens förbrukning var betydligt mindre, knappt 150 000 m³fub stock. Bland de enskilda träslag som sågas dominerar ek och björk, med totalt omkring 60 000 respektive knappt 40 000 m³fub.

Runt om i landet finns också ett stort antal så kallade småsågar. De använder var och en mindre än 2 000 m³fub stock per år och många av dessa sågar både löv- och

Tabell 1. Industrins förbrukning av rundvirke 2024 (1000 m³fub). Statistiken inkluderar både inhemskt och importerat virke. (Källa: Björklund m.fl. 2025).

Industrigren	Björk	Ek	Asp	Bok	Övr löv	Löv tot	Barr tot
Massaindustri	5 599	–	599	254	135	6 587	30 598
Sågverk >2000 m ³	37	60	–	–	52	149	35 518
Sågverk <2000 m ³	14	–	–	–	24	38	612
Tändsticksindustri	–	–	14	–	–	14	–

barrvirke. Enligt en skattning från Små-sågarnas riksförbund uppgick den sammanlagda förbrukningen under år 2020 till knappt 40 000, varav björk 14 000 m³fub (Björklund m.fl. 2025). Utöver volymerna i tabell 1 används stora volymer lövträ till ved, flis och sågspån för energiproduktion.

Bland de svenska lövvirkesförbrukarna finns också en världsledande tändsticksindustri, *Swedish Match*, som köper asp och hybridasp till sin produktion. Stora volymer lövträ i olika former (ved, flis och sågspån) används också för att producera energi, både i industri, värmeverk och hushåll.

För att fylla industrins behov består råvaran idag av både inhemskt och importerat rundvirke. Framförallt massaved, men även sågstock, importeras till Sverige. Idag importeras också huvuddelen av det lövvirke (sågade varor och fanér) som används i möbel- och inredningsindustrin, ofta via grossister.

Virkesströmmar av såväl stock som olika typer av trävaror går dock i båda riktningarna. Förutom förädlade produkter av lövvirke, exporteras lövmassaved till Finland och fanérstock av björk köps av plywoodtillverkare i Baltikum. Boktimmer efterfrågas i Kina, och idag finns ett antal aktörer som köper och exporterar stockar som fraktas med båt till Asien. Boken

kommer sedan tillbaka till Europa i form av olika typer av slutprodukter.

Svenska lövsågverk och deras kunder

Antalet sågverk som förädlar svenskt lövträ har under de senaste decennierna minskat drastiskt. Idag har färre än tio sågverk industriell produktion för den kommersiella marknaden. Tre aktörer sågar ek; *Kährs* och *Berg & Berg* har hela kedjan från stock till golv, medan *Österbymo Hardwood* producerar komponenter till bland annat lister och limfog. Kährs och Berg & Berg köper emellanåt även ask och lönn.

Det finns idag endast två större sågverk som sågar och förädlar björk, *Vanhalls björksåg* och *Björkträ Timber*. I *Skättilljunga* i Skåne finns landets enda kvarvarande boksågverk, som även köper mindre volymer av andra lövträslag.

Billingsfors lövträ i Dalsland är ytterligare en aktör som sågar lövstock. De sågar ek, asp, björk, klibbal och ask som sedan förädlas till paneler, lister och golv vid deras anläggning i Norge.

Både tillgång på råvara och efterfrågan på flera av sågverkens produkter berörs av konjunktur och världsläge, speciellt byggkonjunkturen påverkar efterfrågan på golv och inredningsprodukter.

Kvalitetskraven på de olika sortimenten från skogen är anpassade till sågverkens

produktionsprocesser och de produkter som sågverkens kunder tillverkar. Lövsågverken producerar ofta specialanpassade ämnen och komponenter enligt kundernas önskemål och de har många gånger långa relationer med sina kunder.

I vidareförädlingsledet är det möbel-, golv- och inredningsindustrin som är de största köparna, men floran av olika användningsområden är stor. Här hittar vi allt från tandpetare, tumstockar, trähattar i whiskey- och vodkafaskor och leksaker till hyvelbänkar, stängselstolp och ytterpaneler. Flera av småsågarna producerar renoveringsmaterial för kulturhistoriska byggnader och virke till skeppsbyggeri och tunnbinderi.

Lövsågverken från 1980-tal till idag

Lövsågverken har länge varit, och är fortfarande, något av doldisar inom svensk skogsindustri. En återblick kring sågverkens situation från 1980-tal och framåt (Ekström 1987, Anon. 1991, Woxblom & Nylinder 2006) visar att sågverken idag upplever i stort sett samma utmaningar som då och att det största problemet är råvarubrist.

Kunskapen om, eller viljan att ta ut, lövsortiment är på många håll fortfarande bristfällig. Skogsbruket och industrin är sedan länge uppbyggda för att hantera stora volymer av massaved och barrtimmer, men storindustrins inköpsmål gör det svårt för virkesköparna att lägga tid på de sågbara lövsortimenten.

Exempelvis är björk vanligtvis insprängd i barrskog och volymen lövtimmer är ofta en marginalkvantitet i avverkningsarna. Det kan bli dyrt att hantera och transportera stockarna till sågverk, och i stället hamnar de i massa- eller bränsleveden.

Under senare år har även prisbilden för massaved och energisortiment skenat. Särskilt när importen av björkmassaved från Ryssland ströps har konkurrensen om råvaran ökat. I kombination med tidvis höga energipriser har det försvårat sågverkens råvaruförsörjning. Ofta har de svårt att få in tillräckligt med råvara för att kunna nyttja hela sin produktionskapacitet.

Forskning och utveckling med fokus på svensk lövträindustri

Intresset för forskning om lövträ går i vågor och tycks vakna med ungefär 10 års mellanrum. Under åren har olika satsningar på forsknings- och utvecklingsprojekt för att främja branschens intressen genomförts.

Ett exempel är projektet *Lönsamt lövträ* som hade fokus på teknik- och affärsutveckling för lövsågverken (Karlsson m.fl. 2011). I projektet deltog forskare, företagsutvecklare samt representanter för lövsågverk och virkesköpande organisationer. En viktig uppgift var att skapa en gemensam arena för dialog mellan sågverken och deras råvaruleverantörer. Genom utbyte av erfarenheter och idéer förbättrades förutsättningarna för sågverkens råvaruanskaffning under projektperioden.

I projektet utvecklades också ett verktyg för att skapa illustrerade apteringsinstruktioner som på ett enkelt sätt ger en bild av de krav som olika sågverk har på sin råvara. Dessa finns idag att hämta på flera av lövsågverkens hemsidor. Detta projekt visade att kontinuerlig kontakt och att lära känna varandras förutsättningar skapade goda förutsättningar för ett fungerande flöde av lövråvara in till sågverken.

Under senare delen av 2010-talet minskade intresset för lövträfrågor bland forskningsfinansiärer och storskogsbruk, och

de tidigare problemen med sågverkens råvaruförsörjning återkom.

Sedan några år tillbaka har betydelsen av lövträ i svenskt skogsbruk åter lyfts upp på forsknings- och utvecklingsagendan. Som exempel kan nämnas *Trees for me* med fokus på snabbväxande lövträd (björk, hybridasp och poppel) som leds av SLU i Alnarp (Trees for me 2025).

Inom ramen för *Smålands skogs- och trästrategier* har man genomfört en förstudie kring leverantörskedjor för lövträ för att undersöka möjligheten att öka användning av inhemskt lövträ bland producenter av möbler och inredningsprodukter (Smålands skogs- och trästrategier 2025).

För några år sedan uppmärksammade branschorganisationen *Svenskt Trä* att möbel- och inredningsindustrin i Sverige importerar en stor andel av sin träråvara och att de svenska lövsågverken inte är allmänt kända i dessa branscher. Ett resultat av detta är utvecklingen av en färdplan med målet att uppnå ökad användning av lokal bioråvara, däribland lövträ (Svenskt Trä 2023).

Ytterligare ett resultat var bildandet av en *Lövsågverkskommitté*, där lövsågverksbranschen kan jobba med gemensamma problemområden.

Fler exempel på aktiviteter inom lövträområdet är ett pågående samarbete mellan *Skogforsk*, *Svenskt Trä*, *Smålands skogs- och trästrategier* och *Träcentrum i Näs-sjö*. Gruppen har bland annat genomfört en workshop med fokus på värdekedjan för svenskt lövträ där flera lövindustrier deltog.

En av slutsatserna från workshopen var att det finns behov av en tydlig och kraftfull färdplan för att lyfta och främja svenskt lövträ. Arbetet med utveckling av

en färdplan för värdekedjan för lövträ har också påbörjats.

Björken som konstruktionsmaterial

Forskning i bland annat Österrike visar att det är möjligt att använda björk i korslimmat trä (KL-trä) och limträ. Företaget *Hasslacher Nordica Timber*, som använt björk i kombination med gran i ett antal mindre byggprojekt, menar att björkens goda hållfasthetsegenskaper gör det möjligt att minska byggelementens dimensioner och ändå uppnå samma hållfasthet som för KL-trä av enbart gran i standarddimension.

I dagsläget saknas en europeisk standard som formellt godkänner björk som konstruktionsvirke. Det pågår dock flera projekt som undersöker björkens egenskaper; provningar av olika hållfasthetsegenskaper för björkbalkar har genomförts vid bland annat RISE och man har kommit en bit på väg när det gäller att kartlägga ett antal av de egenskaper som har betydelse för ett trämaterial som ska användas i bärande konstruktioner (Lemke m.fl. 2023).

Forskarna bedömer att det inom en nära framtid kan komma att finnas en officiell sorteringsinstruktion för björk och då öppnas möjligheter för nya användningsområden.

I projektet *Ökat förädlingsvärde för svenskt lövträ – från skog till byggprodukter*, analyserades värdekedjan för björk (Iwarsson Wide m.fl. 2024). I en del av projektet undersöktes hur bland annat forskare, arkitekter och producenter av träbyggsystem tänker om björk som möjligt komplement till gran i byggande.

Bland respondenterna fanns en öppenhet för björk i byggande, men bedömningarna om och när en eventuell satsning på

Rak och kvistfri björk kan användas för att tillverka exempelvis takbjälkar av limträ. Foto: Lotta Woxblom.

lövträ kan bli aktuell varierade från inom 5 år till kanske 30 år.

Producenterna var överens om att ett kontinuerligt inflöde av lämplig råvara är en förutsättning för att ta in ytterligare ett träslag, exempelvis björk. Flera av respondenterna menade också att odling och produktion av massiva lövträvaror måste komma igång parallellt i betydligt större omfattning än idag.

Björk, poppel och hybridasp som råvara idag och framåt

Redan idag finns förädlade björkplantor som är utvalda med avseende på diameter- och höjdtillväxt, men även stammens rakhets och grenighet. Raka och kvistfria stammar, som kan passa till såväl sågning som svarvning för olika typer av fanér- och plywoodprodukter skulle därmed kunna produceras med kortare omloppstider.

I Sverige saknas idag industri som svarvar lövträ, men i bland annat Finland och Baltikum produceras fanér och plywood av björk för olika ändamål. Mycket hamnar i transportsektorn som väggar och golv i lastbilar, containers och tågagnar, liksom i byggsektorn i form av synliga eller inbyggda plywoodskivor. Björkplywood behåller styrka och dimensioner även i kyla och används därför också som isolerande material i metalltankar med flytande naturgas (LNG).

I svensk skogsindustri är det främst massaindustrierna som nyttjar björk. Vid *Södras massabruk i Mörrum* används björk i kombination med asp och bok till dissolvingsmassa för textilindustrins tillverkning av viskos.

Även björkens bark kan nyttjas som råvara för olika typer av specialprodukter. Ett exempel är ämnet betulin som används

Poppelstockarna svarvas till fanér som färgas in och limmas ihop till tjocka "plankor" så att det blir ett formstabilt material som går att såga ut till olika former, exempelvis skobottnar och böss-kolvar. Bilderna visar exempel från ett företag i norra Italien. Foto: Lotta Woxblom

i kosmetika, livsmedel och färgindustri. Det pågår också flera utvecklingsprojekt som syftar till att nyttja ämnena i barken för att göra textilier vattenavvisande eller som ersättning för fossilbaserat gummi i bildäck.

Huvudsakliga användningsområdena för asp och hybridasp i Sverige är massaved, energi och tändstickor. Aspen är också ett klassiskt material för bastulavar. I våra östra grannländer har aspen sedan länge använts som ytterpanel och idag finns försök med asp till fasadbeklädnad i Sverige.

Poppel är ett snabbväxande träslag som hittills huvudsakligen odlats som energiråvara i Sverige. Virket, som är ganska mjukt och strukturlöst, går bra att betsa och ytbehandla. Det är också lätt att böja och forma och passar därför bra till bland annat fanér och plywood, men används också till fiberskivor i blandning med andra träslag. Idag finns ingen svensk marknad för poppeltrimmer. I övriga Europa svarar man fanér av poppel till både enklare produkter som olika typer av emballage, liksom för mer exklusiva produkter.

Kontinuitet och samverkan – viktiga pusselbitar för att komma ur moment 22

Om vi vill odla lövträd som råvara till andra produktområden än idag, exempelvis

byggprodukter, behöver man hjälpas åt att lösa den knut som gör att skogsbruk och industri idag tycks ha fastnat i ett moment 22:

Det finns få aktörer som säger lövträ och volymerna är idag för små för att kunna försörja förbrukare av stora virkesvolymerna (exempelvis KL-träindustrin), samtidigt som lövsågverken inte kan öka sin kapacitet eftersom de inte får tillräckligt med råvara. Skogsägarna å sin sida tvekar när det gäller att satsa på att odla lövträ eftersom det finns så få köpare av lövstock.

För att hitta en väg ut behöver aktörer i hela kedjan från skogsbruk till slutanvändande industrier – idag framförallt möbel- och inredningsbransch, men i framtiden kanske även producenter av träbyggsystem – ta ställning till hur man ser på svensk lövråvara. Är man på allvar intresserade av att ta vara på de möjligheter som denna kan ge?

För att lyckas krävs att man jobbar på flera plan samtidigt och att industrierna skickar trovärdiga signaler till lövsågverken att de är intresserade av att köpa sågad vara. Samtidigt behöver skogsbruket åta sig att sortera ut och leverera sågbara sortiment parallellt med att skogsägarna planterar och långsiktigt sköter lövet.

Författarens slutsatser efter att ha följt lövträbranschen under lång tid är att god kommunikation och kontinuerlig samver-

kan i försörjningskedjan är viktiga nycklar i arbetet för att hålla fast vid goda resultat och för att fortsatt stärka processen och kunna vidareutveckla lövträkedjan. Ett steg på vägen kan vara den färdplan för lövträindustrin som Svenskt Trä arbetar på i samverkan med Skogforsk, Smålands skogs- och trästrategi och Träcentrum i Nässjö. ■

Referenser och länkar

- Anon. 1991. Kan de svenska lövsågverken leverera mer och bättre varor till möbel- och snickeriindustrin? Hur är konkurrens-situationen? Rapport nr 5, ISSN 0284-3110, Statens Industriverk.
- Björklund, L., Jägbrant, S. & Persson, L. 2025. Skogsindustrins virkesförbrukning 2020-2024. Biometria 2025-05-12. <https://www.biometria.se/media/jrgfvyrld/skogsindustrins-virkesfoerbrukning-2020-2024-12-maj.pdf>
- Fridman, J. & Nilsson, P. 2025. Skogstillståndets utveckling sedan 1993. Ett faktaunderlag till 2024 års skogspolitiska utredning. Arbetsrapport 558, Inst. för skoglig resurshushållning, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU.
- Iwarsson Wide, M., Woxblom, L., Lindgren, N., Gustavsson, O., Kons, K., Danielsson, H. & Jonasson, J. 2024. Ökat förädlingsvärde för svenskt lövträ – från skog till byggprodukter. Arbetsrapport 1209, Skogforsk.
- Karlsson, R., Palm, J., Woxblom, L. & Johansson, J. 2011. Konkurrenskraftig kundanpassad affärsutveckling för lövträ - Metodik för samordnad affärs- och teknikutveckling inom leverantörskedjan för björkämnen. Rapport nr 19, Inst. för skogens produkter, SLU i Uppsala.
- Lemke, U., Johansson, M., Ziethén, R. & Briggert, A. 2023. New Criteria for visual strength grading of sawn timber from birch grown in Sweden. Proceeding from the 13th World Conference on Timber Engineering, s. 740-749. <https://wcte2023.org/>
- Smålands skogs- och trästrategier, 2025. Förstudie leverantörskedjor lövträ. <https://skogstrasmaland.se/projekt/forstudie-leverantorskedjor-lovtra/>
- Svenskt Trä 2023. Färdplan för en Färdplan för en resurseffektiv, biobaserad möbel- och inredningsbransch. https://www.svensktra.se/siteassets/6-om_oss/events/2022/december/fardplanen.pdf
- Woxblom, L. & Nylinder, M. 2006. Industriell förbrukning av lövvirke i Sverige. Ekbladet nr 21, s. 18-23. Ekfrämjandet.
- Björkträ Timber AB 2025. Information hämtad 2025-06-06 https://www.bjorktra.se/wp-content/uploads/Apteringsinstruktion-bjorksagkubb_2023.pdf
- Hasslacher Nordica Timber 2025. <https://www.hasslacher.com/en/from-wood-to-wonders>
- Kährs Group 2025. Information hämtad 2025-06-06 https://www.kahrsgroup.com/globalassets/kahrsgroup/skogsagare/documents-skogskontor/apteringsinstruktion_kahrsgroup.pdf
- Trees for me 2025. <https://treesforme.se/>
- Vanhalls Björksåg 2025. Information hämtad 2025-06-06 <https://vanhallssag.se/>

Om författaren

Lotta Woxblom är seniorforskarare på Skogforsk, och var dessförrinnan forskare på SLU kring olika aspekter på lövträkedjan och affärsprocesser. Hennes doktorsavhandling handlade om byggbranschens krav på träråvaran och hon är också medförfattare till boken Ädellöv – virke och förädling

Kontakt: lotta.woxblom@skogforsk.se

Lövträd – en naturlig del i skogs- och industriportföljen?

Lotta Woxblom

Förutsättningarna är goda ...

Just nu är det flera faktorer som pekar i positiv riktning när det gäller möjligheten att nyttja och få ut värde av flera av våra lövträdslag och skapa förutsättningar för att bygga ut och utveckla svensk lövträindustri:

- Volymerna lövträd i svenska skogar har under lång tid ökat och spås fortsätta att öka. Förädlad plantmaterial finns och utvecklas vidare.
- Miljö- och marknadsrisker talar för ett portföljtänkande i skogsbruket. Många skogsägare är intresserade av att diversifiera sitt skogsbruk för att sprida risker, öka den biologiska mångfalden och utveckla de sociala värden som lövskogen kan bidra till.
- Industrin talar om förbättrad resurshushållning och behov av tillgång till lokal råvara. Färdplanen för möbel- och inredningsindustrin samt den pågående utredningen av standard för lövträ som konstruktionsmaterial kan ge nya möjligheter för användning av inhemskt lövträ.
- Utbudet av information om såväl skötsel som virkesfrågor är redan idag stort och FoU-projekt pågår. Fokus ligger på såväl växtförädling och skogsskötselmetoder som utveckling av produkter och värdekedjan för lövträ.
- Lövträfrågan har lyfts upp på bordet hos flera viktiga aktörer. I regionala skogsprogram, hos Skogforsk och Svenskt Trä läggs idag lite extra fokus på lövträ som råvara till industrin.
- Det finns erfarenheter i vår omvärld att inspireras av. I Finland, Baltikum och Centraleuropa används björk och andra lövträslag i ett bredare produktspektrum, exempelvis fanér, plywood och konstruktioner.

... men det finns också utmaningar

Samtidigt kan man konstatera att det finns flera utmaningar för skogsbruk och industri att ta tag i redan idag om man vill skapa förutsättningar för svensk lövträindustri att utvecklas och växa:

- Idag är flödet av råvara till lövsågverken ofta ojämnt och otillräckligt. Storindustrins inköpsmål innebär att de sågbara lövsortimenten inte prioriteras och att det är de stora sortimenten som styr vad som avverkas och när. Köpprocessen skulle behöva utvecklas och bygga på en helhetssyn, så att det i köparleden också finns kunskap om efterfrågan och utrymme att hantera även mindre sortiment.
- Volymen lövtimmer utgör ofta en marginalkvantitet i avverkningarna. Björk och en del andra lövträdslag växer ofta insprängd i barrskog. Inom rådande skötselparadigm gallras dessa trädslag ofta bort i ett tidigt stadium, vilket leder till små volymer vid avverkning. Detta medför dyr hantering och transport av dessa stockar till ett sågverk och ofta hamnar de istället i massa- eller bränsleveden.
- Lövträden kräver aktiv skötsel under hela omloppstiden. Om målet är virke med god tillväxt och hög kvalitet som kan ge ekonomisk avkastning krävs rätt förutsättningar och kunskap om de olika trädslagens skötsel.